אישים באגרות הראי"ה

הגביר יקותיאל מנקביץ

גביר אוהב ארץ ישראל, שהציע להכשיר מטבח באונייה לעולים ולייסד קופת גמילות חסדים · שנות חייו אינן ידועות לנו

2 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

פרטים ביוגרפיים על הגביר יקותיאל מנקביץ לא מצאנו במקורות שבדקנו. מה שידוע עליו כאן הוא מן האגרות: הרב קוק מכנה אותו "אחד מהמיוחדים שבאוהבי אה"ק בכל לב ונפש", והוא יזם שתי הצעות לטובת ארץ ישראל.

הרב קוק על הגביר יקותיאל מנקביץ

באייר תרס"ט (1909) השיב לו הרב קוק על הצעתו להכשיר את המטבח באחת האוניות, כדי שאנשים שומרי כשרות יוכלו לנסוע לארץ ישראל. הרב קוק כתב שפנה לכמה אנשים, וכולם אמרו שהדבר בלתי אפשרי, אבל הוא עצמו לא התייאש. הוא מסר את העניין לשליח שיפעל אצל הוועד באודסה ואצל הסוכנות הרוסית, כי גם הוא רואה בזה דרך "להרבות רגלי גבירים כשרי ישראל על אדמת הקודש" (כרך א', אגרת קצז).

בתשרי תרע"ג (1912) כתב לו הרב קוק על קופת גמילות חסדים שמנקביץ רצה ליסד בכספו. מנהל הבנק סירב להשתתף, והציע במקום זה להלוות בריבית בהיתר עסקה. הרב קוק עודד את מנקביץ שלא יתייאש, כי אפשר להקים את המוסד גם בלי הבנק. לדבריו, גמילות חסדים גדולה יותר מן הצדקה, ואילו הלוואה בריבית, אף בהיתר, רחוקה מלהיות "קדוש, ונחשב לזכות ולמצוה קבועה לדורות" (כרך ב', אגרת תסא).

האגרות

כרך א', אגרת קצז: בט"ו באייר תרס"ט, מיפו: על ההצעה להכשיר מטבח באונייה לעולים. הרב קוק לא התייאש, ומסר את העניין לשליח שיפעל באודסה.

"אנכי כשאני לעצמי לא נואשתי מזה, והנני נכון בל"נ לפעול בענין זה כאשר תשיג ידי בעה"י"

כרך ב', אגרת תסא: בכ"ה בתשרי תרע"ג, מיפו: מנהל הבנק סירב, אבל אפשר ליסד את קופת גמילות החסדים גם בלעדיו. גמילות חסדים עדיפה על הלוואה בריבית בהיתר עסקה.

"שהיא מצות גמ"ח הקדושה, הגדולה יותר מן הצדקה"

נוסח האגרות – עם ביאור

2 האגרות שבהן נזכר הגביר יקותיאל מנקביץ, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קצז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט"ו אייר תרס"ט - יפו **נמען:** ר' יקותיאל מנקביץ

בעניין ההצעה להכשיר מטבח באחת האוניות לעולים: הרב קוק דפק על דלתות ועדיין לא נמצאו תומכים, אבל אינו מתייאש. הרב קוק מסר את העניין לשד"ר שידבר עם הוועד באודסה ועם הסוכנות הרוסית.

עיקרי הדברים

- מאכל כשר באוניות לעולים.
- עידוד עליית עשירים.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ט"ו אייר תרס"ט[4],

לכבוד ידי"נ[5] הרב הגביר הנעלה, אחד מהמיוחדים שבאוהבי אה"ק[6] בכל לב ונפש, מו"ה[7] יקותיאל מאנקעוויץ שליט"א[8], וכא"ל[9] שוי"ר[10].

זה זמן רב אשר קבלתי את מכתבו היקר, ע"ד[11] ההצעה להכשרת אחת האניות במאכל כשר. [ראו (כרך א', אגרת קפז)] ודפקתי על איזה דלתות בזה, אולי אמצא לי תומכים ועוזרים, ולדאבוני עוד לא פותחו לפני השערים, כי כל אחד מפליג את הדבר לאמר שהוא מהנמנעות. אנכי כשאני לעצמי לא נואשתי מזה, והנני נכון בל"נ[12] לפעול בענין זה כאשר תשיג ידי בעה"י[13].

כעת מסרתי דברים להיקר השד"ר[14] המוכ"ז[15] נ"י[16], שיקח עם הועד באדעסא ועם האגנציא הרוסית שם, ע"ד ענין זה, ונראה דבר מה יראנו ד' כי גם אנכי ככבודו רואה אני בענין זה דרך סלולה, להרבות רגלי גבירים כשרי ישראל על אדמת הקודש. ולרגלי ברוכי ד' אלה תבא ברכה לאה"ק[17] וחיזוק גדול לצמיחת קרן ישועה לישראל. בעה"י.

הנני חותם בברכה באה"ר[18], כנה"ר[19] ונפש ידי"ע[20] דו"ש[21] וטובו בכל לו"נ[22],

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ט - השנה תרס"ט (1908/1909)
5. ידי"נ - ידיד נפשי
6. אה"ק - ארץ הקודש
7. מו"ה - מורנו הרב
8. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
9. וכא"ל - וכל אשר לו
10. שוי"ר - שלום וישע רב

11. ע"ד - על דבר
12. בל"נ - בלי נדר
13. בעה"י - בעזרת השם יתברך
14. השד"ר - השד"ר - שלוחא דרבנן (שליח לאסוף כספים)
15. המוכ"ז - המוסר כתב זה
16. נ"י - נרו יאיר
17. לאה"ק - לארץ הקודש
18. באה"ר - באהבה רבה
19. כנה"ר - כנפשו הרמה
20. ידי"ע - ידידו עוז
21. דו"ש - דורש שלום
22. לו"נ - לב ונפש

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תסא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ה תשרי תרע"ג - יפו **נמען:** הגביר יקותיאל מנקביץ

מנהל הבנק סירב לתוכנית של מנקביץ, אבל אפשר להקים את המוסד גם בלי הבנק. קופת גמילות חסדים עדיפה בהרבה על הצעת המנהל להלוות בריבית בהיתר עסקה, כי גמילות חסדים היא מצווה קבועה לדורות.

עיקרי הדברים

- קופת גמילות חסדים.
- עדיפות על הלוואות בריבית.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ה תשרי תרע"ג[4].

לכ' ידי"נ[6] הרב הגביר המרומם, רודף צדקה וחסד, ביראת ד' ואהבת התורה וחבת אה"ק[7] בכל לבבו ונפשו, מו"ה[8] יקותיאל מאנקעוויטש שליט"א[9] שלו'[10] וברכה,

הנני בזה ממלא את הדברים אשר צויתי להסופר שלנו לכתוב לכבוד חביבי בחוה"מ[11] העבר, שלא ירד לבבו כלל, ממיאונו של מנהל הבנק, כי בע"ה[12] גם מבלעדי תמיכתם נוכל לסדר את הענין באופן בטוח ובסיס נכון כחפץ כבודו. ואל ישים כבודו לבו כלל לעצם דבר הביטול אשר בטל המנהל את כללות הענין. כי לא כן הדבר, וכיתרון האור מן החושך, הוא יתרון מוסד קדוש, שבחפץ כבודו ליסדו, על יסוד החסד האמיתי, שהיא מצות גמ"ח[13] הקדושה, הגדולה יותר מן הצדקה, [סוכה מט: "גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה"] מן הרעיון שהציע הוא לפני כבודו, להוסיף בכספו, המקודש לדבר מצוה רבה זו, עוד הלואות בריבית, אשר גם אם בקושי נמצאו ע"ז[14] דרכי היתר ע"פ[15] עיסקא, ["היתר עסקא": הלוואה במתכונת של שותפות בעסק, המתירה למלווה רווח בלי איסור ריבית] מ"מ[16] כמה רחוק הדבר מלהיות קדוש, ונחשב לזכות ולמצוה קבועה לדורות. ואקוה שיקבל כבודו הנעלה את דברי אלה, ומהסכמתו הקדושה והטובה לא יסור, ויהי'[17] מהזריזין המקדימין כדרכו הטוב תמיד. והשי"ת[18] ישא לו שפעת ברכתו ושלומו בכל אשר יפנה, ויצליח ברוחניות ובחומריות, ברב עוז וחדוה, בנפשו היקרה ונפש ידידו קשור באהבתו ודושו"ט[19] כה"י[20],

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. לכ' - לכבוד
6. ידי"נ - ידיד נפשי
7. אה"ק - ארץ הקודש
8. מו"ה - מורנו הרב

9. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
10. שלו' - שלום
11. בחוה"מ - בחול המועד
12. בע"ה - בעזרת השם
13. גמ"ח - גמילות חסדים
14. ע"ז - על זה
15. ע"פ - על פי
16. מ"מ - מכל מקום
17. ויהי' - ויהיה
18. והשי"ת - והשם יתברך
19. ודושו"ט - ודורש שלומו וטובו
20. כה"י - כנפשו היפה